

Başvuru Tarihi (Received Date): 08.05.2020

Kabul Tarihi (Accepted Date): 12.04.2021

Makale Türü (Article Type): Derleme Makalesi / Review Article

Kaynakça Gösterimi: Baran, M. A. (2021). Güney Sudan Cumhuriyeti'nde iç savaşın eğitime etkileri. *Uluslararası Liderlik Çalışmaları Dergisi: Kuram ve Uygulama*, 4(1), 51-61.

Citation Information: Baran, M. A. (2021). The Effects of the Civil War on the Education of the Republic of South Sudan. *International Journal of Leadership Studies: Theory and Practice*, 4(1), 51-61.

GÜNEY SUDAN CUMHURİYETİ'NDE İÇ SAVAŞIN EĞİTİME ETKİLERİ

Melike Aslı BARAN¹

Öz

Bu araştırmada, dünyanın en genç ülkesi olan Güney Sudan Cumhuriyeti'nde 2013 yılından bu yana devam eden iç savaşın eğitime olan etkileri incelenmiştir. Bu çalışma, bir kaynak tarama yöntemi olan sistematik derleme ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma konusu ile ilgili çalışmalar, kapsamlı bir biçimde taranıp, çeşitli dışlama ve dâhil etme kriterleri kullanılarak belirlenmiş ve tespit edilen bu araştırmalardan elde edilen bulgular sentez edilmiştir. Araştırmada, Güney Sudan'ın genel eğitim durumuna, iç savaş hakkında genel bir değerlendirmeye ve savaşın eğitime olan olumsuz etkilerine yer verilmiştir. Bu derleme makalede kullanılan nitel analizler, Güney Sudan'da yaşanan iç savaşa ve iç savaşın eğitime etkilerine genel bir bakış açısı sağlamıştır. Ülkedeki liderler arasında çıkan çatışmalar sonucunda; kırılğan olan ülke ekonomisinin ciddi anlamda zayıfladığı, halkın açlıkla mücadele ettiği, on binlerce insanın yaralandığı, birçok insanın hayatını kaybettiği ve iki milyona yakın insanın yerlerini terk etmek zorunda kaldığı ortaya çıkmıştır. İç savaşta; öğrenci ve öğretmenlere de yönelik saldırılar yapıldığı, okulların yağmalandığı ve askeri amaçlarla kullanıldığı, çocukların köleliğe zorlandığı veya orduya katılmaları için kaçırıldığı tespit edilmiştir. Kalıcı okul yapıları inşa edilmesi, yeterli sıhhi tesisler kurulması, ders kitabı üretim ve dağıtım sisteminin etkinleştirilmesi, yaşam alanlarına yakın daha fazla okul inşa edilmesi ve öğretmenlerin mesleki gelişimlerinin desteklenmesi gibi önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Güney Sudan, İç Savaş.

The Effects of the Civil War on the Education of the Republic of South Sudan

Abstract

In this study the effects of the civil war that has been continuing since 2013 in Republic of South Sudan on its education system have been investigated. Systematic review method was used for data collection. Studies related to the research subject were comprehensively scanned, studies to be included in the review were determined based on various exclusion and inclusion criteria, and the findings obtained from these studies were synthesized. In the article, educational status of the Republic of South Sudan, and its negative effects on the country's education system were discussed. The qualitative analysis used in this review article provided a broad overview of South Sudan's civil war and its effects on education. As a result of the review, it was reported that the conflict between country leaders severely weakened the country's economy, which was already fragile, the people struggled with hunger, and many people were injured and lost their lives. Nearly two million people had to leave their homes. Moreover, it was remarked that there were direct attacks against students and teachers in the civil war; schools were looted and used for military purposes; children were forced into slavery or abducted to join the army. Suggestions such as building permanent school facilities, providing adequate sanitary facilities, establishing an effective textbook production and distribution system, building more schools close to public resident areas and supporting teachers' professional development were made.

Keywords: Education, Republic of South Sudan, the Civil War Article.

¹ Dr. Öğrencisi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, E-posta: melikeaslias25@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8405-5804.

Giriş

Eğitim, yalnızca hane halklarının ve bireylerin refahının iyileştirilmesinde kilit rol oynamakla kalmaz, aynı zamanda toplumda eğitilmiş bireylerin verimliliğini arttırmak suretiyle milli gelire de katkı sağlar (Çakmak, 2008). Eğitimin, kırsal ve kentsel ortamlarda hanelerin yoksulluğunu ve kırılabilirliğini azaltma konusunda olumlu bir etkisi vardır (Çalışkan, 2007). Eğitimin insani kalkınmadaki olumlu rolü açıkça tanınmasına rağmen özellikle gelişmekte olan ülkelerde eğitime erişimin iyileştirilmesinde problemler yaşanmaktadır. Eğitime erişim imkânlarını olumsuz etkileyen hususlardan biri de iç savaşlardır (Özkeçeci-Taner, 2019).

İç savaşlar, genellikle az gelişmiş ülkelerde ve topluluklarda yoğunlaşmaktadır. Yaşanan iç savaşlar birçok insanın ölmesi, ülkesini terk etmek zorunda kalması, ekonomik çöküntü, gıda güvensizliği ve açlık gibi birçok olumsuzluğa neden olmaktadır (Güler, 2015). Bu bağlamda yaşanan çatışmalar hayatın her alanını etkilediği gibi eğitimi de birçok yönden olumsuz olarak etkilemektedir. Öğrenci ve öğretmenlerin ölümü, okulların tahrip edilmesi, çocukların güvensiz ortamlarda eğitim görmeleri, ilk akla gelen etkilerdir. Savaşlar sadece okul altyapısını değil, aynı zamanda tüm kuşak çocukların umutlarını ve isteklerini de yok etmektedir. Çatışmalar nedeniyle eğitim hizmetlerine erişim zorlaşmakta ve eğitimde karşılaşılan zorluklar giderek artmaktadır.

Eğitim konusu, Afrika'nın en genç ülkesi olan Güney Sudan Cumhuriyeti'nin en önemli öncelikleri arasında yer almaktadır. On yıllarca süren iç savaşta, ülkenin altyapısı ve sosyal sistemleri tahrip edilmiştir. İki milyondan fazla insan yerinden edildiği için nesiller boyu okula devam edememiş ve tüm bunlar eğitim konusunun ihmal edilmesine neden olmuştur (Global Coalition to Protect Education from Attack, 2018).

Ülkenin, 9 Temmuz 2011 tarihinde bağımsızlığını ilan etmesiyle Güney Sudan halkı, eğitim haklarına erişme imkânını elde etmiştir. Hükümet, ulusal kalkınma planında, okur-yazar ve bilgili bir ulus yaratılması gereğini belirtmiştir (South Sudan Development Plan, 2011-2013). Bağımsızlığını kazanmadan önce geçirdiği savaş, ülkenin birçok yerinde büyük bir endişe kaynağı olmaya devam etmekteyken ilan edilen bağımsızlık, halk üzerinde bir umut dalgası, iyimserlik ve beklenti ortaya çıkarmış ancak bu olumlu hava uzun sürmemiştir. Güney Sudan Devlet Başkanı Salva Kiir'in, yardımcısı Riek Macher'i Temmuz 2013'te görevden almasıyla birlikte Macher ve ona bağlı kuvvetler iddialara göre bir darbe girişiminde bulunmuşlardır. Macher'e bağlı kuvvetlerin özellikle petrol açısından oldukça zengin olan Unity ve Jonglei gibi kuzeyde yer alan eyaletlerde kontrolü ele geçirmeleri, siyasi bir mücadele olarak başlayan kişisel sorunların, ülkedeki iç dinamiklerin de etkisiyle birlikte iki büyük kabile olan Dinka ve Nuerler arasında etnik temelli bir iç savaşa dönüşmesine sebep olmuştur (Yılmaz, 2018).

Problem Durumu

Güney Sudan Cumhuriyeti, Yukarı Nil Nehri havzasında yer alan bir Orta Afrika ülkesidir. Ülkenin başkenti Cuba'dır. 2005 yılındaki referandum ile Sudan'dan ayrılmaya karar veren Güney Sudan, altı yıllık özerkliği takiben 2011 yılında bağımsızlığını kazanmıştır. Dinka kabilesinin bir üyesi olan Cumhurbaşkanı Salva Kiir, Nuer kabilesinin bir üyesi olan başkan yardımcısı Riek Macher'ı 2013 yılının sonunda, görevden alınca iki liderin anlaşmazlığından kaynaklanan yeni bir iç savaş patlak vermiştir. (Copnall, 2014). Savaşan tarafları, Sudan Halk Kurtuluş Ordusu (SPLA) olarak bilinen ulusal silahlı kuvvetler ile SPLA'ya karşı savaşan Sudan Halkı Muhalefet Ordusu (SPLA-IO), SPLA ile birlikte çeşitli zamanlarda savaşan Sudan isyancıları ve savaş başladığından beri oluşan muhalif gruplardır. (UN News, 2018). Taraflar arasında 2015 yılında barış anlaşması imzalanması, 2016 yılı sonlarında Geçici Ulusal Birlik Hükümeti'nin (TGNU) kurulması ve Aralık 2017'de ateşkes anlaşması yapılması dahi ülkedeki iç savaşı durdurmaya yetmemiştir. Çatışmaların 2016 yılının ikinci

yarısında daha da yoğunlaşması üzerine Birleşmiş Milletler, çatışmanın bir soykırım haline gelme riski taşıdığı uyarısında bulunmuştur (Blanchard, 2016). İç savaşın ilk üç yılındaki silahlı çatışmalar, Kuzeydoğu Yukarı Nil, Jonglei ve Birlik eyaletlerinde yoğunlaşmıştır. 2015 yılı sonlarında ise çatışma, ülkenin güneyindeki Büyük Ekvator bölgesine ve batıda Bahr el Ghazal bölgesine yayılmıştır (Global Coalition to Protect Education from Attack, 2018).

İç savaşta on binlerce insan ölmüş, milyonlarca insan evlerinden kaçmıştır. Birleşmiş Milletler, iç savaş sırasında insani acil durum seviyesini “Seviye 3” (dünyadaki en üst seviye) olarak sınıflandırmıştır. Afrika’da acil durum seviyesi en üst seviye olan tek ülke Güney Sudan’dır (Education Under Attack, 2018). Savaş ve bunun sonucunda oluşan zorunlu göç durumu, hali hazırda dünyanın en düşük insani kalkınma göstergelerine sahip olan Güney Sudan’da insani ihtiyaçların şiddetli bir şekilde artmasına neden olmuştur. Gıda fiyatları, iç savaşın başlangıcından itibaren hızla yükseldiğinden birçok insan temel ihtiyaçlarını karşılayamamıştır. 2016 yılı Ağustos ayında yıllık enflasyon yaklaşık %730’a yükselmiş, gıda maliyetleri yaklaşık %850 oranında artmıştır. Dünya Gıda Programı’nın Cuba’daki ana deposunun, savaş sırasında hükümet askerleri tarafından yağmalanması, 220.000 kişiyi bir ay boyunca besleyebilecek (4.500 metrik ton) gıda kaybına neden olmuştur. Ülkenin yarısından fazlası insani yardıma muhtaç olmuş, nüfusun neredeyse %40’ı hayatı tehdit eden seviyede açlıkla karşı karşıya kalmıştır (Defeo, 2017). Açlık, on binlerce kişiyi Sudan’ın Darfur bölgesine mülteci olmaya itmiştir (Blanchard, 2016).

UNICEF (United Nations International Children's Emergency Fund - Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuklara Acil Yardım Fonu), savaşın çocukları daha fazla etkilediğini, çatışmalarda on binlerce çocuğun öldürüldüğünü ve 2 milyona yakın Güney Sudanlı çocuğun evlerinden kaçmak zorunda kaldığını bildirmiştir (Education Cluster, 2016). 2300’den fazla çocuk öldürülmüş veya sakat bırakılmış ve yaklaşık 19000 çocuk zorla silahlı gruplara alınmıştır. İç savaşta cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddet de meydana gelmiş ve hükümet güçleri ve milisler “tecavüzü”, kadınlara ve kız çocuklarına karşı etnik bir silah olarak kullanmışlardır (Global Coalition to Protect Education from Attack, 2018). 2017 yılına kadar 1200 çocuk cinsel saldırıya uğramıştır ve bunların %99’u kız çocuğudur (UNICEF, 2017).

Araştırmanın Amacı

2011 yılında bağımsızlığını kazanan Güney Sudan, dünyanın en genç ülkesi olmakla birlikte aynı zamanda en az gelişmişliğe sahip ülkesidir (Global Coalition to Protect Education from Attack, 2018). Ülkenin kırılgan halde olan ekonomisi, 2013 yılında başlayan iç savaş nedeniyle daha da zayıflamış ve bu durumun etkileri, yaşamın tüm alanlarında kendini göstermiştir. İç savaş sırasında birçok insan topraklarını terk etmek zorunda kalmış ve açlıkla mücadele etmiştir. Ülkede açlık ve şiddet baş gösterirken okullar yağmalanıp yıkılmış veya askeri amaçlarla kullanılmaya başlanmıştır. Birçok öğretmen ve öğrenci, muhalifler tarafından şiddet görmüş veya öldürülmüş, erkek öğrenciler orduya katılmaları için kaçırılmışlardır. Bu bilgiler ışığında, ülkedeki iç savaştan en çok çocukların etkilendiği düşünülmektedir. Yapılan taramalarda, ulusal alanyazında benzer bir çalışmaya rastlanmamıştır. Güney Sudan Cumhuriyeti’ndeki iç savaşın eğitime olan etkileri bilinmemektedir. Bu yüzden çalışmada, iç savaşın Güney Sudan Cumhuriyeti’nin eğitim sistemine olan etkileri ve devam etmekte olan iç savaşa rağmen eğitim sistemini düzeltmeye çalışırken karşılaşılan zorluklar aktarılmaya çalışılmıştır. Ayrıca Güney Sudan Cumhuriyeti’nde yeni oluşturulmakta olan eğitim sistemi hakkında da bilgi vermek amaçlanmıştır. Bu çalışma ile yaşanan iç savaşın etkilerinin bütüncül bir şekilde anlaşılması ve olası çözüm stratejilerinin geliştirilmesine katkı sağlanması umulmaktadır.

Yöntem

Bu derleme makalede; “açık olarak tanımlanmış bir araştırma sorusuna yanıt bulmak amacıyla, o alanda yayınlanmış çalışmalar kapsamlı bir biçimde taranıp, çeşitli dışlama ve dâhil etme kriterleri kullanılarak derlemeye katılacak çalışmaların belirlenmesi ve bu araştırmalardan elde edilmiş bulguların sentez edilmesi” (Karaçam, 2014) şeklinde tanımlanan “sistemik derleme yöntemi” kullanılmıştır. Güney Sudan Cumhuriyeti’nin genel eğitimi, iç savaşın ülkeyi nasıl etkilediği ve eğitime olan olumsuz etkileri ile ilgili uluslararası rapor ve çalışmalara odaklanılarak literatür taraması yapılmıştır. Sistemik derleme aşağıdaki aşamalardan oluşmaktadır (Grimshaw ve ark., 2003 akt. Karaçam, 2014). Araştırmacı tarafından önce araştırma sorusu belirlenip çalışma daraltılmıştır: “Güney Sudan Cumhuriyeti’nde yaşanan iç savaş eğitimi nasıl etkilemiştir?” Daha sonra ikincil sorular belirlenerek araştırma seçme kriterleri ve yöntemi belirlenmiştir: “Güney Sudan’ın iç savaş öncesi genel eğitim durumu nasıldır? Savaş öncesi ve sonrasında eğitimde karşılaşılan zorluklar nelerdir?” Araştırma sorununun bileşenleri dikkate alınarak dâhil etme ve dışlama kriterleri tanımlanmıştır. Araştırılan makalelerde, metodolojinin bulgular üzerinde etki yaratma potansiyeli ve anahtar değerlendirme noktaları dikkate alınmıştır.

İkinci aşama olarak sistemik derleme ile belirlenen sorulara göre özel anahtar kelimeler geliştirilmiştir. Tarama için 2000 yılından 2019 yılına kadar yayınlanan başlıca bibliyografik veri tabanlarındaki anahtar sözcükler, başlıklar ve özetler incelenmiştir. Araştırmacı tarafından şu anahtar kelime kombinasyonları kullanılmıştır: (Güney Sudan genel eğitimi, Güney Sudan iç savaş, savaşın Güney Sudan’a etkileri, savaş sırasında genel durum, Güney Sudan’daki çatışma ve zorluklar, savaşın eğitime etkileri, savaş sırasında okullaşma oranları, savaş sırasında okula kayıt, savaş altında eğitim, eğitimde karşılaşılan zorluklar). Değerlendirmeye alınan araştırmalara karar verirken araştırmaların sadece iç savaşın eğitime olan etkisi ile ilgili olmasına dikkat edilmiştir. Araştırma konusu ve ikincil sorulara uygun görülen toplam 29 araştırmanın başlık ve özetleri incelenmiştir. Başlık ve özetlere göre uygun görülen toplam 25 adet araştırmanın tam metni elde edilmiş ve uygun görülen 22 tanesi araştırmaya dâhil edilmiştir. Yapılan incelemelerden sonra araştırmacı tarafından makalenin içindeki bölümler planlanmıştır.

Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde; sistemik tarama sonucunda Güney Sudan Cumhuriyeti genel eğitimi ile ilgili elde edilen bilgiler sunulmaktadır. Ülkenin içinde bulunduğu durumun daha iyi anlaşılabilmesi için Güney Sudan eğitim müfredatı ve savaş öncesi eğitim durumunun yanı sıra iç savaş sırasında karşılaşılan zorluklar da tartışılmıştır.

Güney Sudan Cumhuriyeti Eğitimi Hakkında Genel Bilgiler

Güney Sudan Cumhuriyeti’nin eğitim sistemi, Sudan Cumhuriyeti’nin eğitim sisteminden uyarlanmıştır. İlköğretim 8 yıl, ortaöğretim 4 yıl, üniversite eğitimi 4 yıldır. (8 + 4 + 4) sistemi 1990 yılından beri uygulanmaktadır. Ülkenin ana dili Arapça, öğretim dili İngilizcedir. Ayrıca bilimsel ve teknik alanlarda da İngilizce resmi dildir. Formal eğitim, alternatif eğitime paralel olarak hazırlanmaktadır (Gurtong, 2015).

Okul Öncesi Eğitimi: Çocukların erken dönemdeki gelişimlerini kapsamaktadır. Eğitim Bakanlığı’nın, 2009 yılında okul öncesi eğitime dair bir çalışma yapmadığı görülürken 2010 yılından itibaren Central ve Doğu Ekvatorya eyaletlerinde 75 tane devlet anaokulu bulunduğu raporlarda mevcuttur (World Bank, 2020). Ayrıca özel organizasyonların desteklediği okul öncesi eğitim merkezleri de bulunmaktadır.

İlköğretim: 1980 yılı itibariyle Güney Sudan Cumhuriyeti'nde yaklaşık 800 ilköğretim okulu bulunmaktadır. Bu okulların çoğu Güney Bölge Yönetimi döneminde kurulmuştur (1972-81). Sudan Cumhuriyeti ile yapılan iç savaşta (1983-2005) SPLA'nın kontrolü altındaki bölgelerde okullar eğitime devam etmesine rağmen diğer bölgelerdeki birçok okul tahrip edilmiştir. Bununla birlikte, o dönemde ülkedeki iç savaşın yıkımlarından kaçan mülteciler arasında öğretmen ve öğrenciler bulunmaktadır. Okulların birçoğu tahrip edildiği için eğitim, açık havada veya ağaçların altında verilmektedir. İlköğretim, devlet okullarında ücretsizdir (The World Bank, 2012). İlköğretim okullarının %85'i kamu fonlarıyla çalışmaktadır. Devlet okulları, kamu tarafından finanse edilir ve ancak bazılarının yönetimi kilise ve camiler tarafından yapılmaktadır (The World Bank, 2012). Eğitim Yönetimi Bilgi Sistemi'ne (EMIS) göre, okulların büyük çoğunluğu devlet okulları veya devlet destekli okullardır. Hemen hemen tüm okullarda 1. ve 2. sınıflar, çoğunda 3. ve 4. sınıflar bulunmasına rağmen 5 ve daha üst sınıflar az sayıda okulda bulunmaktadır. Okula kaydolma oranları düşük, okulu tamamlama oranı ise çok daha düşüktür (UNESCO, 2019). Bu oran dünya ortalamasında %89.88 iken Güney Sudan Cumhuriyeti'nde % 30.8'dir (UNESCO, 2019).

Ortaöğretim: 9, 10, 11 ve 12. sınıfları vardır. Ortaöğretimde kimya, biyoloji, fizik, coğrafya gibi dersler verilmektedir. Öğrencilerin yaşları yaklaşık 14-18 yaş arasındadır (Brown, 2012). Ortaöğretimde, okul terk oranları yüksektir. Erkek ve kız öğrenciler arasındaki okul terk oranları farklıdır. Şöyle ki: genel terk oranı %20 iken bu oran erkek öğrencilerde %16, kız öğrencilerde ise %20'dir (Oxfam International, 2017). Özel şirketler tarafından finanse edilen ortaöğretim okullarının oranı, ilköğretim okullarına göre daha yüksek olsa da çoğu ortaöğretim okulu devlet tarafından finanse edilmektedir. Ortaöğretim resmi olarak dört yıl olmasına rağmen yalnızca 9 okulda birinci sınıf, 25 okulda ikinci sınıfa kadar, 81 okulda üçüncü sınıfa kadar öğrenci bulunmaktadır (Moest, 2010). Eğitim Bakanlığı, sistemin daha iyi işleyebilmesi için Kenya ve Uganda'nın eğitim sistemini takip etmeyi tercih etmiştir. Ortaöğretim okulları normal seviyeye ve ileri seviye olmak üzere ikiye ayrılmıştır (Brown, 2012).

Teknik ve Mesleki Eğitim: Bazı meslek yüksek okullarında mesleki eğitim verilmektedir. Bunlar terzilik, marangozluk, halıcılık, bilgisayarlılık, tarım, ileri kuaförlük ve matbaacılıktır. Bu okullar aynı zamanda İngilizce ve yetişkin okuma-yazma eğitimi gibi temel eğitimler de vermeye çalışır.

Güney Sudan Cumhuriyeti Eğitim Programı

Güney Sudan Milli Eğitim ve Teknoloji Bakanlığı, iç savaşın önce (2012 yılında) genel eğitim yasasını yayımlamıştır. Bu yasaya göre, Güney Sudan Cumhuriyeti eğitim sistemi, aşağıdaki hedefleri sağlamalıdır (General Education Act, 2012).

- 1.Cehaleti kaldırmak, gençlerin istihdam edilebilirliğini artırmak, yetişkinler ve tüm vatandaşlar için hayat boyu öğrenmeyi teşvik etmek,
- 2.Eğitim sunumundaki geçmiş eşitsizlikleri gidermek için tüm vatandaşlara eşitlikçi bir erişim imkânı sağlamak,
- 3.Eşitliği sağlamak ve cinsiyet eşitliğini ve kadın statüsünün ilerletilmesini teşvik etmek,
- 4.Her öğrencinin kişisel gelişimine katkıda bulunmak ve ulusun ahlaki, sosyal, kültürel, politik ve ekonomik gelişimini sağlamak,
- 5.Ulusal birlik ve beraberliği teşvik etmek,
- 6.Eğitim kalitesini arttırmak, inovasyon kültürünü, sürekli okul gelişimini ve etkililiği teşvik etmek,
- 7.Eğitimde genel bir bilimsel yaklaşım geliştirmek ve teşvik etmek.

Eğitim Fen ve Teknoloji Bakanı Yon, konu ile ilgili olarak “bu hedeflere ulaşabilmemiz için bizim canlı ve dinamik bir eğitim programına ihtiyacımız var. Bu müfredat ilham verebilen, her öğrenciyi kapsayan ve onların ihtiyaçları, kültürel arka planı ve şu anki durumuna uygun olan, öğrencilerin hayal gücünü canlandıran ve ufuklarını genişleten bir müfredat olmalıdır” şeklinde beyanda bulunmuştur. Bakanlık, bu eğitim programını hazırlarken yeni uluslarının refahını geliştirmeyi ve gençleri 21. yüzyılın becerileriyle donatmayı hedeflemiştir (INEE, 2012). Eğitim programının temel amaçları 4 ana başlık altında toplanmıştır. Bu 4 ana başlığın, tüm eğitim programının temelini oluşturacağı ve hedefleri ve yönergeleri kapsayacağı düşünülmektedir (MOEST, 2012). Bunlar; Güney Sudan için iyi vatandaş olmak, yaşam boyu öğrenmek, yaratıcı ve üretici bireyler olmak ve çevreye duyarlı bir toplum üyesi olmaktır.

Savaş Öncesi Eğitim Durumu

2005 yılındaki ateşkes antlaşmasından bu yana geçen sürede, Güney Sudan, geçirdiği iç savaş sebebiyle dünyanın en düşük gelişmişlik göstergelerine sahip ülkelerinden biri olmuştur. Yapılan değerlendirmelerde, karşılanmamış ihtiyaç alanlarının yoğun olduğu vurgulanmıştır (UNESCO, 2011). Devletin yetersiz temel hizmet sunumu, sağlık göstergelerine de yansımıştır. Anne ölüm hızı dünyadaki en yüksek oranlardadır (her elli kadından biri gebeyken veya çocuk doğururken ölmektedir). Bununla birlikte yetersiz beslenme oranı da çok yüksektir (beş yaş altındaki çocukların üçte biri yetersiz beslenmeden dolayı ölmektedir). Bağışıklık güçlendirme kapsamı sınırlıdır (çocukların sadece %5’i aşı yaptırabilmektedir). Güney Sudan, sıtma nedeniyle ölümler konusunda dünyada dördüncü sırada yer almaktadır. Sağlık hizmetlerinin ve gıdaların yetersizliği ön plandadır. Ülkedeki fakirlik, eğitimi olumsuz yönde etkilemiştir (Faye, 2010).

Güney Sudan’da eğitimin büyük kısmı “çalı okulları” denilen, açık alanlardaki sınıflarda yapılmaktadır ve sınıfların sadece %12’si tuğla veya betondan yapılmış kalıcı binalardır. Başka bir deyişle beton binaları olan okul sayısı, savaş öncesi dönemlerde 800 iken bu sayı iç savaşta 200’ün altına düşmüştür (UNICEF, 2014). Genel eğitim müfredatı, Güney Sudan’daki tüm ilkokullarda standart değildir. Bazı bölgelerde, Uganda ve Kenya gibi komşu ülkelerin okul müfredatı da benimsenmiştir. Okullarda kullanılan müfredat çeşitliliğinin yanı sıra ders kitaplarında ciddi kıtlık bulunmaktadır ve mevcut temel değerlendirme, toplam gereksinimlerinin sadece %13’ünün karşılandığını göstermiştir. İlköğretim öğrencilerinin çoğunun ders kitabı yoktur. İki ders kitabı olanların oranı sadece %30’dur. Ders kitabı olmayan çocuklar okuldan ayrılma riski ile karşı karşıya kalmıştır. Kıt kaynaklar eğitim kalitesini düşürmüştür. Eğitim dilinin Arapça’dan İngilizce’ye geçmesi de kaynak kitap sayısının düşmesine sebep olmuştur (Deng ,2004)

İlkokul öğretmenlerinin çoğu yetersiz eğitim almıştır. Öğretmenlerin sadece %7’si üniversite eğitimi alabilmiş, geri kalan kısmı hizmet içi eğitimlerle görevini yerine getirmiştir. Eğitimli öğretmenlerin azlığının yanı sıra öğretmen rehber kitapları da yetersizdir. Öğretmenler, eksik kaynaklar, yetersiz teşvik ve düşük maaş gibi kötü koşullarda çalışmıştır. Bu durum, öğretmenleri çiftçilik yapmaya ya da başka iş fırsatları aramaya zorlamıştır. Öğretmenlerin motivasyon düşüklüğü ve nitelikli olmayışları, çocukların eğitimini olumsuz yönde etkilemiştir.

Güney Sudan’daki eğitimin diğer bir problemi ise alan yetersizliği olmuştur. Okul kurmak için yeterli alan yoktur. Alan yetersizliğinin yanı sıra temiz su bulunamayışı durumu iyice kötüleştirmiştir. Güney Sudan’da, zayıf alt yapıdan dolayı yeterince içme suyu bulunmadığından dere ve göl kenarında kurulan yapılar çok pahalıdır. Okullar, bu bölgelere uzak yerlerdedir. Bu yüzden okula kolay erişim imkânı, Güney Sudan’da okula kayıt oranlarını etkileyen en önemli faktördür. İlköğretim öğrencilerinin yaklaşık %75’inin okula ulaşmak için en az 30 dakika seyahat ettiği ve bazı çocukların seyahatinin bir saatten fazla sürdüğü bulunmuştur (Deng, 2004). Okulların çoğunda tuvalet yoktur. Bu durum kız çocuklarının eğitimini daha çok etkilemektedir. Evlerde çocuk bakımı, yemek ve temizlik

işleri kız çocuklarına verildiği için kızların okula devam oranı daha düşük olmuştur (USAID, 2013). Bunlarla birlikte ev işleri, tarlada çalışma, kıyafet eksikliği ve yiyecek eksikliğinin, okuldan ayrılma konusunu etkileyen diğer faktörler olduğu belirlenmiştir.

Güney Sudan'da, 2013 yılından bu yana devam eden iç savaşta on binlerce kişi öldürülmüş, milyonlarca kişi yerlerinden edilmiştir. Ekonomi neredeyse çökmüştür. Tarım durduğu için ülkedeki insanlar temel ihtiyaçlarını karşılayamamış ve açlıkla karşı karşıya gelmişlerdir. Yaşanılan iç savaş, her alanda olumsuz etkilere sebep olduğu gibi eğitimi de oldukça olumsuz etkilemiştir. Savaş sırasında en önemli problem güvensiz eğitim çevresi olmuştur. Devam eden silahlı çatışmalar, yaygın bir güvensizlik ortamı oluşturmuştur. Özellikle ilköğretimin uygulandığı koşullar, iç savaş bağlamında son derece zordur. 'Savaş bölgesinde' olmak insanların güvensizliğini artırmıştır. Okul çağındaki çocukların yerinden edilmeye maruz kalmıştır. Ayrıca erkek çocukların çoğu, son yedi yıl boyunca zorla orduya katılmış, askerler için çalışmaya veya köleliğe zorlanmışlardır.

2018'de yayınlanan "Education Under Attack" raporuna göre, çatışmaların başlangıcından bu yana 800'den fazla okul yıkılmıştır. Zaten az olan okullar, savaş sırasında neredeyse yok olmuştur. 2017 yılında, Güney Sudan'daki okulların %31'i silahlı kuvvetler veya devlet dışı silahlı gruplar tarafından askeri kullanıma maruz kalmış ve okullar (öğrenciler ve öğretmenleri hedef alan tehditler dâhil olmak üzere) birçok saldırıya uğramıştır. İç savaş patlak vermeden önce bile ders kitaplarında ciddi bir kıtlık bulunmakta olup iç savaş sırasında bazı bölgelerdeki okullarda kitap, masa, sandalye ve sınıf tahtası gibi okul araç-gereçleri yağmalanmıştır. Ayrıca sivil toplum örgütlerinin kurduğu öğretmen eğitim merkezlerine, kim oldukları belirlenemeyen saldırganlar tarafından zarar verilmiştir. Sudan'dan gelen uçaklar, bazı bölgelerde okulları bombalamışlardır. Education Cluster'a göre, savaşta yağmalanmayan okullar ise silahlı kuvvetler ve devlet dışı silahlı gruplar tarafından kullanılmış, 100'den fazla okul ve üniversite işgal edilmiştir (2017). Askeri amaçlarla kullanılan okul sayısı 250'den fazladır. Bu da 13 binden daha fazla çocuğun eğitime erişimini engellemiştir. (Education Cluster, 2017)

Savaşta sadece okullar zarar görmemiştir. Saldırıları, ülkenin güneyine yayıldıktan sonra, 2013 ve 2017 yılları arasında doğrudan öğrenciler ve öğretmenler de hedef alınmıştır. İç savaşta sınıflara baskınlar yapıp öğrenciler, öğretmenler ve okul yöneticileri öldürülmüştür. İnsan Hakları İzleme Örgütü, SPLA-IO askerlerinin, Eylül ayı sonundan Kasım ayı sonuna kadar, Yei Nehri eyaletindeki okullarda 300'den fazla öğrenciyi rehin aldığını belirtmiştir (Blanchard, 2016). Bununla birlikte iç savaş sırasında maaş alamadığı için protesto yapan otuzdan fazla öğretmen tutuklanmıştır. Juba'da, iç savaşın başlamasından sadece üç gün sonra, devlet dışı silahlı gruplar zorla okullardan öğrenci almaya başlamış ve bu çocukları savaşta kullanmışlardır. Alınan öğrencilerin çoğu 18 yaşın altındadır. Milis kuvvetleri, çocuk koruma aktivistlerinin müdahalesinden sonra çocukları serbest bırakmak zorunda kalmışlardır (Katie, 2019). Birleşmiş Milletler raporunda, terk edilmiş evlerde yemek ve temizlik yapan kız çocuklarının ve okuldan eve giden kız çocuklarının bu sırada cinsel şiddete uğradıkları kayda alınmıştır.

Savaş Sonrası Durum

22 Şubat 2020 tarihinde, Güney Sudan'da altı yıl boyunca devam eden iç savaşa son verilmiştir. Muhafız lider Riek Machar, başkent Cuba'da, Devlet Başkanı Salva Kiir'in önünde, başkan yardımcılığı görevini üstlenmek üzere yemin etmiş ve yönetime katılmıştır. Yeni birlik hükümeti, barışçıl bir ortam ve istikrarı sağlama yolunda atılmış önemli bir adım olmuştur. Barış sonrası dönemde, okula dönüş kampanyaları başlanmıştır. Bu kampanyalarla savaş sırasında eğitimini bırakmak zorunda kalan kız ve erkek çocukların okula dönmelerini sağlamaya çalışmaktadırlar (Orgocka, 2020). Milli eğitim bakanlığını barış sürecinde ki genel amacı, okullarda yeni altyapının oluşturulması ve sağlamlaştırılması, temel eğitim materyallerinin sağlanması, öğretmen maaşlarının

düzenlenmesi ve öğretmenlerin eğitilmesi ile birlikte okula katılım oranını artırılmasıdır. Bununla birlikte, öğretmen eğitiminin kurumsallaştırılmasına, okul denetimine ve orta ve teknik eğitimin genişletilmesine odaklanılmıştır (GPE, 2020).

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Güney Sudan Cumhuriyeti'nde iç savaşın başladığı 2013 yılından bu yana, %53,4'ü çocuklar olmak üzere 2 milyondan fazla insan yerinden edilmiş ve 2,1 milyon kişi komşu ülkelere sığınmıştır. Nüfusun yerinden edilmesi, kronik aşırı enflasyona; sivil çatışma ve gıda güvensizliği, zaten kırılgan olan eğitim sisteminde, zayıf eğitim sonuçları ile karakterize edilen bozulmaya yol açmıştır. Yaşanan iç savaş sebebiyle ülke genelinde okul çağındaki en az 2,2 milyon çocuk okula gitmemektedir. İlköğretim öğretmenlerinin %70'inden fazlası eğitimsiz veya yetersiz niteliktedir. Bu da öğrenme çıktılarının kalitesi üzerinde olumsuz bir etkiye sahiptir. Buna ek olarak, öğretmen maaşlarının yetersiz ve gecikmeli ödenmesi veya ödenmeyen maaşların oluşturduğu güvensizlik nedeniyle öğretmenler okullarından ayrılmışlardır. 2013 yılından bu yana devam eden çatışmalar, eğitim hizmetlerine ciddi şekilde zarar vermiştir. Çatışmalardan etkilenen yerlerde okullar ya kapalı kalmış ya da silahlı kuvvetler tarafından işgal edilmiştir.

Şu anda yürürlükte olan yeni bir barış anlaşmasıyla, hükümet çocukları okula geri getirme ve onlara kaliteli bir eğitim sağlama konusunda desteklemeye devam etmektedir. İç savaş nedeniyle yıllarca süren çatışmaların, siyasi istikrarsızlığın ve aşırı yoksulluğun birikmiş etkileri, eğitime erişimde daha önceki kazanımları aşındırmıştır. İç savaş sonrasında uygulanan eğitimi iyileştirme çalışmalarıyla, yerinden edilmiş ve korunmasız çocuklar hedeflenmekte ve diğer faaliyetlerle birlikte öğretmenlerin mesleki gelişimi, ilgili yerel dil öğrenme materyallerinin sağlanması ve eğitim yönetim sistemlerinin güçlendirilmesiyle eğitim kalitesinin iyileştirilmesi amaçlanmaktadır.

Eğitim, toplumların geleceğinin planlanması ve hazırlanması ile toplumsal hayatın yeniden inşası ve geliştirilmesi açısından çok önemlidir. Bu bağlamda, Güney Sudan'daki eğitimin istenilen seviyeye ulaşması için ülkenin daha çok yolu bulunmaktadır. Okullarda kalıcı okul yapılarının ve yeterli sıhhi tesislerin sağlanması, eğitim olanaklarının genişletilmesi açısından kritik bir önem taşımaktadır. Ücretli ilköğretim eğitimi arzını genişletmeye yönelik politikalar, çok sayıda çocuğun eğitime erişmesinde başarılı olmuştur. Kırsal alanlarda yaşayan çocukların evlerine yakın yeni okullar inşa etmek, tüm kırsal kesimdeki çocuklar için eğitim fırsatlarını artıracaktır. Eğitim kalitesinin artırılabilmesi için öğretmen ve ders kitaplarının, her bölgeye eşit dağılımının sağlanması gerekmektedir. Eğitim kalitesini iyileştirmek için tüm öğrencilerin daha fazla kaynak kitaba ihtiyaçları vardır. Bu nedenle ülkede sürdürülebilir ve düşük maliyetli olan bir ders kitabı üretim ve dağıtım sistemi kurulması gerekmektedir. Uluslararası toplumun krizden etkilenen bölgelere yaklaşımı, öğretmenlerin mesleki gelişimi ve öğrenme alanının inşası gibi uzun vadeli konulara ve tüm vatandaşların insani yardımlara adil bir şekilde erişimine odaklanmalıdır. Eğitim liderleri, kız çocuklarının eğitimi için kadın öğretmenler işe alınmalı ve eğitilmelidir. Bu yönde bir eğitim politikası izlenmesi ve kız çocuklarının eğitimine daha çok önem verilmesinin, istenilen hedeflere ulaşmada yardımcı olacağı değerlendirilmektedir.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

Makale araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyularak kaleme alınmıştır. Araştırma derleme makalesi olduğu için Etik Kurul İzni alınmamıştır.

Yazarların Makaleye Katkı Oranları

Makale yazar tarafından kaleme alınmış olup herhangi kişi veya kuruluşun yazım sürecinde katkısı bulunmamaktadır.

Teşekkür

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında değerli görüşlerinden dolayı Prof. Dr. Şefika Şule Erçetin'e teşekkür ederim.

Çıkar Beyanı

Bu makale ile ilgili olarak yazarın hiçbir kişi ya da kuruluşla çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Anon. (2018, April). *Evaluation of global partnership for education programme in South Sudan Final Report*.
- Blanchard, L. P. (2016). *Conflict in South Sudan and the challenges ahead*. Erişim: <https://fas.org/sgp/crs/row/R43344.pdf> , 15.03.2020.
- Brown, G., & Watkins. K. (2012). *Education in South Sudan: Investing in a better future*. Erişim: <http://gordonandsarahbrown.com/wp-content/uploads/2012/04/education-in-south-sudan-investing-in-a-better-future1.pdf> , 20.03.2020.
- Copnall, J. (2014, Kasım 26). *South Sudan: The impact of war and the importance of peace*. Erişim: <https://www.theguardian.com/global-development/2014/nov/26/south-sudan-civil-war-peace-building>.
- Çakmak, Ö. (2008). Eğitimin ekonomiye ve kalkınmaya etkisi. *D.Ü.Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 33-41.
- Çalışkan, Ş. (2007). Eğitim-işsizlik ve yoksulluk ilişkisi. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 7(13), 285-308.
- DeFeo, M. (2017). The effects of institutional and political instability on civil war in South Sudan. *Inquiries Journal*, 9(11). Retrieved from <http://www.inquiriesjournal.com/a?id=1692>.
- Deng, L. B. (2004). *Education in Southern Sudan: War, status and challenges of achieving*. UNESCO.
- Education Cluster. (2016). *Attacks against the school South Sudan*. South Sudan: Education Cluster and MRM.
- Faye, R. (2010). *Barriers to higher education for women in Southern Sudan*. Bergen University College Journal. 1: 18.
- Global Coalition to Protect Education from Attack (2018, 11 May). *Education under attack 2018 - South Sudan*. Retrieved from <https://www.refworld.org/docid/5be9430313.html>, 29.03.2020.
- Gurtong (2015). *Education status in South Sudan*. Retrieved from, <http://gurtong.net/Education/tabid/61/Default.aspx>, 12.03.2020.
- Güler, M. (2015). İç savaşların değerlendirilmesinde model önerisi ve Libya iç savaşı incelemesi. *Savunma Bilimleri Dergisi*. Kasım/November 2015, Cilt/Volume 14, Sayı/Issue 2, 45-75.
- Human Rights Watch. (2017). *Escalating violence and abuses in South Sudan's equatorias "Soldiers assume we are rebels"*. The United States of America: Human rights Watch.
- INEEE. (2012). *South Sudan minimum standards for education in emergencies*. UNICEF South Sudan Education Cluster.
- Karaçam, Z. (2013). Sistematik derleme metodolojisi: Sistematik derleme hazırlamak için bir rehber. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*. 6(1), 26-33.
- Katie, F. (2019). *Precarious state of education highlights desperate need for peace in Landili, Western Equatoria*. Juba: United Nations Mission In South Sudan.
- Ministry of Education, Science and Technology (MoEST). 2010. *Fast track teacher education and training program*. Juba: MoEST (now MoE), the Republic of South Sudan.
- Ministry of Education, Science and Technology, Department of Alternative Education Systems (MoEST-AES). (2010). *Pastoralist rapid assessment report* (Ed: Peter Deng Aguer). Department of Alternative Education Systems. Juba: Republic of South Sudan.
- Özkeçeci-Taner, B. (2019). İç savaş. *Güvenlik Yazıları Serisi*, No.12, Ekim 2019. Erişim: https://trguvenlikportali.com/wpcontent/uploads/2019/10/IcSavas_BinnurOzkececiTaner_v.1.pdf, 10.02.2021.

- Sirri, M. (2020, Şubat 23). *Güney Sudan barış sürecinde muhalif lider Machar Başkan Yardımcısı oldu*. Erişim: <https://aawsat.com/turkish/home/article/2145501/g%C3%BCney-sudan-bar%C4%B1%C5%9F-s%C3%BCrecinde-muhalif-lider-machar-ba%C5%9Fkan-yard%C4%B1mc%C4%B1s%C4%B1> adresinden alınmıştır.
- South Sudan Education Cluster. (2017). *Education cluster assessment South Sudan*. Juba: Education Cluster UNICEF.
- UNESCO. (2010). *Seeing the reconstruction of primary education in Southern Sudan through EMIS 2006-2009*. Education Policy and Data Center and Systems Services Center, AED.
- UNICEF. (2014). *Basic education and gender equality in South Sudan*. Juba.
- UNICEF. (2015). *Back to learning in South Sudan*. Juba: UNICEF South Sudan.
- UNICEF. (2017). *Childhood under attack*. South Sudan: United Nations Children's Fund .
- USAID. (2013). *Draft water, sanitation and hygiene (WASH) program*. United Nation Agency International Development.
- World Bank. (2012). *Education in the Republic of South Sudan status and challenges for a new system*. Africa Human Development Series. Washington D.C.